

Maalaiskuntien tuloista ja menoista.

ANTTI KILPIÖ.

Viimeiset vuosikymmenet ovat maallemme olleet vilkkaan kehityksen ja uudistusten aikaa, ja on uudistusten kohteena ollut niin hyvin hallinnolliset kuin taloudelliset alat. Maalaiskunnissa on tämän kehityksen suunta ollut havaittavissa siinä, että kunkin kunnan kyliin on yhteen toisensa jälkeen kohonnut kansakoulu, osoittamaan pyrkimyksiä ja kehitystä opetustoimen alalla. Samoin on lukuisissa kunnissa rakennettu mahtavia rakennuksia, joiden tarkoituksena on olla kotina kunnan huoltoä tarvitseville. Myös sairaaloita, joko yksityisten kuntien tai kuntayhtymien toimesta, on runsaasti rakennettu eri puolille maata. Tapahtuneen kehityksen laajuudesta taas on itsekukin kuntalainen saanut jonkinlaisen käsityksen niistä vuosi vuodelta kasvavista rahasummista, joita kunnat veroina ottavat näiden laajentuvien tehtäviensä suoritukseen. Oikean käsityksen tapahtuneen kehityksen valtavuudesta saa kuitenkin vasta, jos tarkastelee maalaiskuntien taloutta yhtenä kokonaisuutena ja erittäinkin uudistusten vaikutuksia tähän kokonaisuuteen.

Vuonna 1912, mikä kunnallisessa toiminnassa on vielä varsin lähellä menneessä ajassa oleva ajankohta, tarvitsivat koko maan maalaiskunnat menojaan suoritukseen yhteensä 36 milj. markkaa. Vuonna 1932, eli siis vain 20 vuotta myöhemmin, nousivat maalaiskuntien menot ja vuotuinen rahantarve jo pyörein luvuin 1 000 miljoonaan markkaan. Että kehitys on tapahtunut kunnan menoja lisäävään suuntaan, siitä, kuten jo mainittiin, on lisääntyvä verovelvollisuus antanut jonkinlaisen aavistuksen, mutta että menojen kasvu on niin valtava, kuin mitä se todella on, se lienee useimmille kunnalliseen toimintaan osaaottavillekin melkoisen suuri yllätys.

Se toteamus, että maalaiskuntien menot ovat viimeisen 20 vuoden aikana näin suunnattomasti lisääntyneet, on omiaan antamaan aihetta monenlaisen mietiskelyyn. Niinpä saattaa joutua ajattelemaan, onko kaikkia nyt käynnissäolevia uudistuksia suunniteltaessa edes aavistettu, sen vähemmän laskettu ja harkittu niitä vaikutuksia, mitä uudistuksilla on kuntien talouteen, ja jos niin on tehty, onko

kuntien ja veronmaksajien taloudellinen kantokyky oikein arvosteltu. Näistä mietteistä on tässä yhteydessä tarkoitus ottaa esille vain aivan kuin itsestään syntyvä kysymys, mistä kunnat saavat ne tuhatmiljoonaa markkaa, minkä ne vuosittain menoihinsa tarvitsevat.

Aikaisempina aikoina, kun kunnallinen toimintakin vielä oli lähempänä luontoistaloutta, oli esim. maa- ja metsätaloudella varsin huomattava osuus kunnan tuloissa. Nykyisin on asia kehittynyt siihen suuntaan, että sellaisilla tuloilla, jotka kunnat saavat samaan tapaan kuin yksityisetkin ja joita siis voitaisiin nimittää yksityisluontoisiksi tuloiksi, on varsin pieni ja jatkuvasti vähenevä merkitys. Siitä miljardista, minkä maalaiskunnat vuonna 1932 tarvitsivat, otettiin jokseenkin täsmälleen puolet eli 500 milj. markkaa välittöminä veroina. Verotus on siis saanut jo valta-aseman maalaiskuntien tulojen muodostuksessa ja tulee todennäköisesti sen edelleenkin pitämään. Jonkinlaiseksi lohdutukseksi niille, jotka muistelevat vanhoja hyviä aikoja, tulkoon vielä mainituksi, että vuonna 1912, jota tässä jo käytettiin vertausvuotena, kantoiivat maalaiskunnat verotuksella vain 22 milj. markkaa. Ei siis ole ollenkaan ihmeteltävä, että veronmaksaja katsoo aikojen muuttuneen huolestuttavasti, sillä verokuorma on viimeisten 20 vuoden aikana kasvanut vielä nopeammassa tahdissa kuin kuntien kokonaismenot.

Verotuksen jälkeen huomattavin tuloerä maalaiskunnissa on valtioavut. Niitä saivat maalaiskunnat vuonna 1932 kaikkiaan 273 milj. markkaa. Tästä summasta suurin osa, 266 milj. markkaa, saatiin kansakoululaitoksen menoihin ja loppuosa kansakoulurakennuksiin. Tämäkin osa on siis oikeastaan verovelvollisten suorittama, vaikkapa verotus sitä varten ei olekaan tapahtunut kunnan maksunpanona.

Maa- ja metsätaloudesta oli kunnilla tuloja jo mainittuna vuonna 58 milj. markkaa. Summa on kylläkin koko lailla huomattava, mutta kun se on bruttosumma ja käsittää siis koko tilustulot, ei siitä, kun maatilojen menot otetaan huomioon, verotettavan summan pienenykseksi ja nettotuloksi jää kuin aivan mitätön summa.

Kunnalliset laitokset, lukematta niihin kuitenkaan liikelaitoksia, ovat puheenaolevana vuonna tuottaneet 55 milj. markkaa, mikä on kokonaan käytetty näiden laitosten menojen suoritukseen.

Erillisenä ryhmänä tuloissa on vielä mainittava lainanotto, joka vuonna 1932 teki 43 milj. markkaa. Nykyisen kunnallislainsäädännön mukaan ei lainavaroja saisi käyttää muuhun kuin pysyvämpää laatua olevan kunnallisen omaisuuden hankkimiseen taikka velkojen maksuun, joten lainaksi otettu summa siis lienee pääasiassa käytetty koulujen ja kunnalliskotien rakentamiseen tai velkojen maksuun.

Yleensä ollaan sitä mieltä, että velanotto rakennusten ja laitosten hankkimiseksi olisi kunnille edullinen ja suositeltava, sillä tavoin kun saadaan, jos lainan takaisinmaksu on järjestetty hankittavan omaisuuden kestävyuden mukaan, hankintakustannus ja omaisuuden tuottama hyöty samanaikaiseksi. Tähän luottaen on meillä esim. kansakoulujen rakentaminen suunniteltu pääasiassa velkavaroja käyttäen suoritettavaksi. On kuitenkin huomattava, että kunnat hankkivat velkavaroillaan pääasiassa hallinnollista omaisuutta, joka ei tuota, vaan päinvastoin aiheuttaa lisämenoja, joten jokainen uusi hankinta tietää vain muunkinlaista menon lisäystä. Ja lisäksi on muistettava, että velkautuminen voi nousta niin suureksi, että velkojen hoito käy ylivoimaiseksi, sillä velat on maksettava ja maksu tapahtuu pääasiassa verovaroja käyttäen. Kunnan lainanotto ei nimittäin ole mitään muuta, kuin verovarojen etukäteen käyttämistä ja senvuoksi on lainaa otettaessa aina vakavasti harkittava, onko kunnalla syytä ryhtyä etukäteen käyttämään verovaroja, etenkin kun useimmissa tapauksissa ei ollenkaan ole tietoa, tuleeko vakinaisista ja pakollisista tehtävistä aiheutuva verorasitus koskaan alenemaan.

Osoitukseksi siitä, millä kannalla asiat tässä suhteessa kunnissa ovat, tulkoon mainituksi, että maalaiskunnilla oli vuoden 1912 lopussa velkaa kaikkiaan 37 milj. markkaa. Vuoden 1932 lopussa taas teki maalaiskuntien velkamäärä jo 838 milj. markkaa. Vuoden 1932 loppuun mennessä siis oli lähes kahden vuoden koko veronkanto käytetty etukäteen. Takaisinmaksu kylläkin näissä lainoissa on järjestetty pitemmälle ajalle, joten velkojen maksun vuoksi ei verotusta tarvitse aivan kaksinkertaistaa, mutta joka tapauksessa on veloista monille kunnille pitkäaikainen ja raskas verotuksen lisäys. Tältä kannalta katsellen näyttää maalaiskuntien vuotuinen velkojen lisäys, mikä vuonna 1932 oli 43 milj. markkaa, aivan liian suurelta. Rakennustehtäviäkkin ja muita sijoitusluontoisia menoja olisi siis suoritettava vain verovaroilla tai kunnan muilla omilla varoilla, ja jos verotus näitä tehtäviä varten yhdellä kertaa käy kohtuuttomaksi, olisi tehtävät lykättävä niin kauas tulevaisuuteen, että varat niitä varten ehdittäisiin verotuksella kerätä, verotaakkaa silti kohtuuttomiin nostamatta.

Kaikki muut kunnan tulot tekevät yhteensä 71 miljoonaa markkaa ja sisältyvät siihen korot, vuokrat, liikelaitosten tulot ym. sellaiset, joten kukin niistä erikseen jää aivan mitättömän pieneksi.

Tätä tulojen tarkastelua voitaisiin kyllä jatkaa pitemmälle yksityiskohtiin, mutta ei siinä pitemmälle menen ole enään mitään mielenkiintoista eikä ainakaan mitään opiksi kelpavaa. Verovel-

vollisen kannalta, jollaisia läsnäolevat kaikki ovat, on paljon mielenkiintoisempaa saada jonkinlainen kuva siitä, millä tavoin kannettava summa jakautuu verovelvollisten kesken ja mihin käytetään ne 500 miljoonaa markkaa, mitkä vuosittain verovelvollisilta maalaiskuntien tarpeisiin kannetaan.

Nykyisen kunnallisverojen maksuunpanojärjestyksen mukaan riippuu kunkin verovelvollisen suoritettavaksi tuleva vero siitä, miten suuret tulot hänellä ovat olleet. Jos vuonna 1932 kaikissa maalaiskunnissa olisi ollut samansuuruinen äyriä kannettu vero, äyri hinta, olisi puheenaolevana vuonna ollut kannettava 8 markkaa sadan markan tulon vastaavalta veroäyriä. Äyri hinta ei kuitenkaan ole ollut läheskään tasainen, sillä keskimääräinen tai sen lähellä oleva, 7—9 markkaan vaihteleva, on se ollut vain 152 kunnassa, maalaiskuntien lukumäärän ollessa kaikkiaan 537. Muissa kunnissa on äyri hinta vaihdellut alimmasta määrästä 1: 50 pennistä ylimpään 20 markkaan. Pienimmät äyri hinnat ovat olleet Ahvenanmaalla ja korkeimmat taas Oulun ja Kuopion lääneissä sekä eräissä osissa Vaasan lääniä.

Niin kauan kuin verotus on tilapäinen tai ei nouse kovin suuriin määriin, eivät verovelvolliset tule kiinnittäneeksi huomiota verotuksen tasaisuuteen, mutta kohta kun verotuksella koottavat summat nousevat, alkavat verovelvolliset tarkkailla niitä perusteita, joilla verot maksuunpannaan. Meilläkään ei niin kauan, kuin verot olivat vähäisiä, kukaan kiinnittänyt huomiotaan siihen, onko vero tasainen vai epätasainen. Mutta viime aikoina, kun verotuksella koottavat summat ovat kasvaneet, on alettu harkita, onko oikeudenmukaista, että kunnan yhteisiin menoihin toisissa kunnissa tarvitsee uhrata vain kolme neljä markkaa sadan markan tulosta, kun taas toisissa kunnissa tarvitaan 20 markkaa sadalta, niinkuin maalaiskunnissa viime vuosina on ollut asian laita. Ja syytä harkintaan ja tyytymättömyyteen onkin olemassa, etenkin kun otetaan huomioon, että verovaroin suoritettavat kunnalliset tehtävät ovat kaikissa kunnissa suunnilleen samanlaiset ja tarjoavat kuntalaisille yhtäläiset edut, ja että raskain verotus on juuri niissä osissa maata, missä asutus on harva ja väestö taloudellisesti heikointa. Mistä eroavaisuudet johtuvat, siitä ollaan eri mieltä. Toiset väittävät syyn olevan tuhlavaisuudessa ja huonossa asiain hoidossa, toiset taas luontoismaantieteellisissä ja muissa, kunnista itsestään riippumattomissa seikoissa. Syytä ei ole tutkittu eikä todettu, mutta joka tapauksessa on tyytymättömyys vienyt siihen, että valtioneuvosto on asettanut komitean tutkimaan verorasituksen epätasaisuuden syitä ja tasoittamismahdollisuuksia, joten asiasta ennen pitkää saataneen tarvittava selvitys.

Kunnallistalous on suunnitelman mukaista taloutta sikäli, että kunnille on kutakin kalenterivuotta varten etukäteen laadittava taloussuunnitelma, jota kutsutaan talousarvioksi ja jonka mukaan taloutta sitten on hoidettava. Tähän suunnitelmaan otetaan kunnan tulot ja menot sellaisina, kuin niiden lasketaan talousvuonna tulevan suoritettaviksi. Valvonnan vuoksi ja voidakseen saada riittävän tarkan suunnitelman, on talousarviossa kunnan menot ja tulot jaettu hallinnonhaarojen mukaan suurempiin ryhmiin, joita menopuolella sanotaan pääluokiksi ja tulopuolella osastoiksi. Nämä suuremmat ryhmät on sitten jaettu lukuihin ja luvut taas puolestaan muodostuvat eri tarkoituksiin myönnettävistä määräsummista, määrärahoista. Pääluokkia ja osastoja on maalaiskuntien nykyisissä talousarvio-kaavoissa 11 kumpiakkin ja kun kirjanpidossakin menot ja tulot ryhmitellään talousarvion mukaan, saadaan kunnan tilinpidosta selvitys kunnan todellisista menoista ja tuloista ryhmittäin. Tätä ryhmäjakoa voimme tässä yhteydessä käyttää hyväksemme koettaessamme selvittää sitä, mihin kuntalaisilta veroina kannetut varat käytetään.

Virallisessa tilastossa on tulot ja menot ilmoitettu sellaisena, kuin ne on kunnan tilinpidosta saatu. Tässä tapauksessa eivät nämä luvut kuitenkaan anna täysin selvää kuvaa, sillä menoihin sisältyy myöskin ne erät, jotka on suoritettu kunkin hallinnonhaaran omilla tuloilla. Tähän tarkoitukseen olen ottanut kunkin pääluokan menot vastaavilla tuloilla vähennettyinä, jolloin on jäänyt jällelle se osa menoista, mikä on verovaroin suoritettu. Lisäksi on laskettu näin saatu nettomeno maksuunpantua veroäyriä kohti, jolloin on saatu selvä vastaus, miten paljon yhdeltä veroäyriä kannetusta veromäärästä on mennyt kunkin hallinnonhaaran menoihin.

I pääluokan muodostavat kunnallisen keskushallinnon menot ja kuuluu niihin kunnanvaltuuston, kunnallislautakunnan, kunnantoumiston, verotuksen ja tilintarkastuksen aiheuttamat menot. Nämä menot ovat yleensä verrattain pienet, mennen niihin verovaroja keskimäärin vain 52 penniä äyriä kohti. Nämä menot ovat myös verrattain tasaiset, nousten pahimmissa tapauksissakin vain vähän yli markan äyriä kohti. Tähän pääluokkaan kuuluvat myös kunnallislautakunnan käyttövarat ja eroitus näiden menojen suuruudessa näyttää suurelta osalta johtuvankin siitä, miten runsaat kunnallislautakunnan käyttövarat ovat ja miten paljon niistä on käytetty.

II pääluokan muodostavat yleisten järjestys- ja yhteiskuntatoumien menot, kuten lautamiesten ja varapoliisien palkat, asutuslautakunnan aiheuttamat menot, ammattitarkastus, työnvälitys ja varatyöt sekä valtiollisten vaalien ja sotilasmajoituksen menot. Tässä ryhmässä enimmänsä menoja aiheutuu sotilasperheiden avustuksesta,

mutta kun nämä suorittaa valtio kunnalle takaisin, aiheutuu tämän pääluokan menoista verorasitusta keskimäärin vain 19 penniä äyriä kohti. Nämäkin menot ovat verrattain tasaiset nousten pahimmissakin tapauksissa vain 1 mk 50 penniin äyriä kohti ja niihinkin määriin vain 4 kunnassa.

III pääluokan muodostavat opetustoimen menot, joihin maalaiskunnissa kuuluvat kansakoululaitoksen ja kirjastojen aiheuttamat menot sekä ne mahdolliset avustukset, joita kunnat myöntävät yksityisille oppi- ja ammattikouluille tai opistoille. Nämä menot eivät enään ole yhtä pieniä kuin edellisten ryhmien eivätkä läheskään yhtä tasaisia. Verovaroilla maksettavaksi jäi näitä menoja yli saadun valtioavun vuonna 1932 keskimäärin 1 mk 27 penniä äyriä kohti. Tätä keskimäärää lähellä oli kansakoulurasitus kuitenkin vain 194 kunnassa ja yli keskimäärän 210 kunnassa. Korkein rasitus vaihtelee 4—5 markkaan ja on sellainen ollut 8 kunnassa. Kun keskimääräkin on melkoisen korkea, ovat poikkeamat keskimäärästä verotuksen kannalta huomattavat. Neljä markkaa äyriä kohti on suuri kustannus kun ottaa huomioon, että toisissa kunnissa ei koko verotus nouse kuin 3—4 mk äyriä kohti. Se seikka, että kansakoululaitoksen tarjoamat opinsaantimahdollisuudet ovat kaikkialla samat, mutta siitä aiheutuva verorasitus on toisissa 3—4 kertaa suurempi kuin toisissa, on osaltaan aiheuttanut verorasituksen tasoittamisvaatimuksen, etenkin kun suurin rasitus tältäkin osaltaan on juuri niissä harvaanasutuissa seuduissa, joissa väestön taloudellinen kantokyky on pienin.

IV pääluokkaan on kerätty kaikki terveydenhoitomenot ja kuuluu siihen siis lääkärin, sairaanhoitajattarien ja kättilöiden palkat sekä sairaalan ylläpito, missä kunnallinen sairaala on. Terveydenhoito tarvitsee melkoisen vähän verovaroja, sillä suurimpiin menoihin kuten lääkärin, kättilöiden ja sairaanhoitajien palkkoihin saadaan tavallisesti valtioapua. Näihin menoihin käytettiin verovaroja vuonna 1932 keskimäärin vain 56 penniä äyriä kohti. Suurimmassa osassa kuntia ovatkin terveydenhoitomenot ja niistä aiheutuva verorasitus niin lähellä tätä keskimäärää, ettei suurempaa epätasaisuutta voi katsoa olevan. Lisäksi on terveydenhoidon järjestelyssä kunnilla melkoisen vapaa päätösvalta, niin että menojen suuruutta voi järjestää, järjestelemällä itse terveydenhoitotehtäviä.

V pääluokka on sitten se, jossa maalaiskunnilla on suurimmat menot, sillä se pääluokka käsittää koko kunnallisen huoltotoimen kaikkine niine muotoineen, mitä huollon alalla on tähän asti ollut käytännössä. Siihen kuuluu avoin köyhien huolto ja kunnalliskodit sekä muu laitoshoido. Kun näihin menoihin ei valtiolta saada avus-

tusta muuta kuin eräiden kotipaikkaoikeutta vailla olevien tai niihin verrattavien hoitoon ja kun niihinkin valtion osuuden saanti on vuosi vuodelta vaikeutunut, tapahtuu huolto etupäässä verovaroilla. Vuonna 1932 käytettiin verovaroja huoltotoimeen keskimäärin 3 mk 45 penniä äyriä kohti. Lähellä tätä keskimäärää oli huoltotoimen aiheuttama verorasitus kuitenkin vain 80 kunnassa, vaihdellen toisissa kunnissa 50 pennistä 10 markkaan. Eroavaisuudet ovat siis kovin suuret ja poikkeuksellisen korkean rasituksen alaisia kuntia on runsaasti. Niinpä sellaisia kuntia, joissa huoltotoimeen käytettiin verovaroja 6—10 markkaan, oli vuonna 1932 kaikkiaan 43. Huoltomenojen epätasaisuus on juuri se, jonka nojalla tasoituksen aikaansaamista on vaadittu, sillä kun laissa on määrätty, että välttämätön toimeentulo on annettava kaikille sitä vailla oleville ja kun lisäksi on eräissä tapauksissa laitoshoidokin määrätty pakolliseksi, on huoltotoimi katsottu siinä määrin yhteiseksi ja yleiseksi asiaksi, että siitä aiheutuva verorasituskin pitäisi olla kaikissa kunnissa edes suunnilleen yhtä suuri. Se seikka, onko tasoitusvaatimus oikeudenmukainen, riippuu kuitenkin monista sellaisista seikoista, joista vielä ei ole täyttä selvitystä saatu, joten tällä kertaa ei voida muuta kuin todeta, että yhteiskunnallisen huollon aiheuttama kunnallinen verorasitus on suuri ja kovin epätasainen.

VI pääluokkaan on koottu kuntien kiinteistöjen menot, lukien myös kiinteistöihin tässä vain kuntien toimistotalot, asuinkiinteistöt sekä maa- ja metsätilat, mutta ei kouluja, kunnalliskoteja ja sairaaloita yms. kiinteistöjä. Näitä menoja vastassa ovat sitten näiden kiinteistöjen tulot, joten nettotuloksen oikeastaan pitäisi olla tulovoittoinen. Niin onkin asianlaita, sillä 299 kunnassa on kiinteistöistä ollut enemmän tuloa kuin menoa. 55 kunnassa ei näitä kiinteistöjä joko ole ollenkaan ollut tai ovat tulot ja menot olleet yhtä suuret. Lopuissa 183 kunnassa on kiinteistöistä ollut menoja yli tulojen, 10 kunnassa aina 3 markkaan saakka äyriä kohti. Näissä aiheutuu poikkeuksellisen korkea meno etupäässä sellaisista puoleksi hallinnollisista kiinteistöistä kuin kunnan toimistotalosta tai niihin verrattavista muista kiinteistöistä. On kuitenkin koko joukko tapauksia, joissa kunnan omassa viljelyksessä olevat viljelystilat ovat antaneet nettotappiota, joten niiden perusteella arvostellen maanviljelys ei oikein sopisi kunnallistalouteen laajemmalti, kuin mitä esim. kunnalliskotien yhteydessä on työtilaisuuksien varaamiseen hoidokeille lain määräyksestä välttämätöntä. Sensijaan ovat metsätilat ja palsat kunnankin omistamina tuottaneet, vaikka niitä metsämiesten silmillä katsoen lukuisissa tapauksissa lienee hoidettu huonosti. Riittävän yksityiskohtaisia ja tarvittavan pitkän ajan käsittäviä

tutkimuksia ei tästä asiasta kuitenkaan ole vielä tehty, joten varmaa päätelmää puoleen taikka toiseen ei tällä hetkellä voida tehdä.

VII pääluokassa on maalaiskunnissa liikelaitokset, etupäässä sähkölaitokset, myllyt ja sahat. Niitä on kuitenkin maalaiskunnissa puhtaasti kunnallisina laitoksina verrattain vähän, sillä vuonna 1932 oli 514 kuntaa, joissa ei ollut kunnallisia liikelaitoksia. 14 kunnassa oli tällaisia laitoksia, jotka tuottivat nettovoittoa, kun taas 9 kunnassa oli tuloksena nettotappiota. Äyriä kohti laskettuna ovat niin hyvin voitto- kuin tappioerätkin pieniä, joten liikeyritykset eivät yleensä maalaiskunnissa vaikuta verorasitukseen puoleen eikä toiseen. Yksityisissä kunnissa saattaa asia kuitenkin olla vähän toisin, sillä tiedossa on tapauksia, joissa sähkölaitos tai sahalaitos on aiheuttanut suuria ylimääräisiä menoja ja pahasti järkyttänyt kunnan koko taloutta. Nämä esimerkit ovatkin omansa kehoittamaan varovaisuuteen silloin, kun on harkittavana kysymys kunnan ryhtymisestä harjoittamaan liiketoimintaa.

VIII pääluokan muodostavat teiden ja siltain aiheuttamat menot. Nekin ovat yleensä verrattain pienet, vuonna 1932 käytettiin verovaroja näihin vain 44 penniä äyriä kohti. Eräissä yksityisissä kunnissa nousevat nämäkin menot huomattaviin summiin, sillä vuonna 1932 oli muutamia kuntia, joissa teihin käytettiin verovaroja 3—4 markkaan äyriä kohti. Tällainen poikkeuksellinen rasitus johtuu siitä, että kunnat nykyisen tielainsäädännön pakotuksesta joutuvat kunnostamaan valtion haltuun luovutettavia teitä ja lunastamaan maa-alueita uusia teitä ja teiden oikomisista varten. Juuri viimeainitut muodostavat raskaan taakan paikoissa, missä on taaja asutus. Tiersitus ei siis tältä osaltaan ole tyydyttävän tasainen.

IX pääluokassa on sellaisia sekalaisia menoja kuin apurahoja ja eläkkeitä sekä kunnanvaltuuston käytettäväksi varattu määräraha arvaamattomia tarpeita varten. Huomattavin summa on juuri viimeainittu, mutta ei sekään nouse keskimäärin kuin 11 penniin äyriä kohti.

X pääluokan menot sensijaan vaativat paljon enemmän verovaroja. Tässä pääluokassa ovat sellaiset menot, joiden suorittamisella lisätään kunnan kantavarallisuutta ja kutsutaankin tähän pääluokkaan kuuluvia menoja senvuoksi pääomamenoiksi. Tähän kuuluvat velkojen lyhennykset sekä uusien rakennuksien, tilusten, osuuskien ja irtaimistojen hankkiminen. Näiden menojen lyhennyksenä on tulot omaisuuden myynnistä sekä lainanotto, joten verovaroja on ainakin vuonna 1932 keskimäärin käytetty verraten vähän, vain 53 penniä äyriä kohti. Vuosi 1932 oli kuitenkin näiden menojen suhteen poikkeuksellinen, sillä lamakauden vuoksi kunnat pidättäytyi-

vät rakennustoiminnasta, joten nämä menot ovat maalaiskunnissa viime vuosina olleet koko joukon suuremmat, aiheuttaen verorasituksen nousua sekä velkautumista.

XI pääluokan muodostavat velkojen korot, verojen ja muiden tulojen poistot ja palautukset sekä verojen perinnän kustannukset. Näihin menoihin on vuonna 1932 käytetty verovaroja keskimäärin 1 mk 84 penniä äyriä kohti. Lähellä tätä keskimäärää ovat korko- ja lyhennyksen menot olleet kuitenkin vain noin 100 kunnassa, vaihdellen toisissa hyvinkin huomattavasti. Onpa 30 sellaista kuntaa, joissa yksin näihin korko- ja provisiomenoihin menee 5—7 markkaa äyriä kohti ja 70 kuntaa, joissa tämä meno on 3—5 markkaan äyriä kohti. Kun ottaa huomioon, että kuntien veloista pääosa on pitkäaikaisia lainoja, 25—40 vuoden maksuajalla, on ilman muuta selvää, että niissä kunnissa, missä korkomenot ovat poikkeuksellisen suuret, ei verorasituksen alentumiseen ole moniin kymmeneen vuosiin mahdollisuuksia. Tämä on sitäkin valitettavampaa, kun suurin osa maalaiskuntien lainoista on syntynyt kansakoulujen rakentamisesta ja muista laissa määrättyistä pakollisista tehtävistä, mistä aiheutuvan rasituksen yleensä pitäisi olla tasaisen. Korkomenojen vähentämiseksi olisikin pakollisten rakennustehtävien täytäntöönpanoaikaa jatkettava niin paljon, että entistä enemmän voitaisiin näihin tehtäviin käyttää verovaroja, verorasitusta silti äkillisesti kohtuuttomiin korottamatta.

Kuten tästä menojen selvittelystä näkyy, on kunnissa tätä nykyä paljon sellaisia tehtäviä, jotka vaikuttavat ei ainoastaan kulloinkin kysymyksessäolevaan vuoteen, vaan vuosikymmeneen eteenpäin. Kunnan asiain hoidossa tarvitaankin senvuoksi tervettä kunnallispoliittista harkintaa ja kaukonäköisyyttä paljon enemmän, kuin mitä yleensä uskotaan. Senvuoksi tarvitaan, kuten alussa jo mainitsin, kaikki yhteistä hyvää harrastavat henkilöt mahdollisimman monilta aloilta mukaan kunnalliseen toimintaan. Erityisesti metsätaloutta tuntevien henkilöiden mukaansaanti kunnallistoimintaan olisi tärkeä, sillä jokseenkin yleinen on se valitus, että meillä metsän tuoton verotus ei vielä ole oikealla pohjalla, ja tarvittava korjaus siinä suhteessa saadaan aikaan vain metsätalouden ammattimiesten myötävaikutuksella. Koettakaa siis tekni, läsnäolevat metsätalouden ammattimiehet, päästä mukaan kunnalliseen toimintaan, sillä teidän apuunne kunnan asiainhoidossa varmasti tarvitaan.